

Štátny pedagogický ústav Bratislava

Rámcový obsah vzdelávania
voliteľného predmetu

Čítanie a písanie hrou

pre žiakov s poruchou aktivity a pozornosti

ISCED1, ISCED2

PhDr. Margita Levčíková, CSc., Štátny pedagogický ústav, Bratislava

Pracovný tím:

PaedDr. Eva Kapucianová, Liečebno-výchovné sanatórium, Bratislava

Mgr. Renáta Némethová, Liečebno-výchovné sanatórium, Čakany

Konzultant:

PaedDr. Marta Mancová, Štátny pedagogický ústav, Bratislava

Charakteristika a ciele predmetu

Vyučovanie voliteľného predmetu čítanie a písanie hrou je rozšírením vyučovania povinného predmetu slovenský jazyk a literatúra. Predstavuje netradičný, ale efektívny spôsob vyučovania, ktorého hlavným cieľom je, aby žiaci, ktorí majú špecifické problémy s čítaním a písaním, resp. majú problém sa dostatočne a primeraný čas koncentrovať, sa pri týchto činnostiach zbavili strachu, napätia, zábran a získali primeranú dávku sebadôvery.

Ďalším cieľom predmetu je naučiť žiakov s poruchou aktivity a pozornosti hravou formou súvisle komunikovať ústnou a písomnou formou na primeranej úrovni, rozvíjať slovnú zásobu, rozvíjať čítanie s porozumením, čitateľské zručnosti, ďalej osvojenie si tvarov písma hravou formou špeciálnymi postupmi s prihliadnutím na poruchu koncentrácie pozornosti, impulzivitu, prípadne aj poruchu písania (dysgrafiú) a poruchu čítania (dyslexiu). Dôležitý vo vyučovaní predmetu je motivačný a relaxačný prvok, zažitie pocitu úspešnosti a uspokojenia.

V rozvoji osobnosti žiaka sa predmet zameriava predovšetkým na:

- rozvoj slovnej zásoby
- porozumenie čítaného textu
- rozvoj schopnosti reprodukovať text
- rozvoj jemnej motoriky a grafomotoriky
- osvojovanie si písacích návykov
- osvojovanie si gramaticky správneho písaného textu
- rozvoj estetickej stránky písaného textu
- rozvoj kreativity
- podporu rozvoja charakterových vlastností na základe akceptácie pozitívnych literárnych postáv
- tréning koncentrácie pozornosti a ovládanie impulzívneho správania
- učenie sa reálne hodnotiť svoj výkon a správanie
- učenie sa prijímať vlastné obmedzenia a rozvíjať silné stránky
- rozvoj pozitívnych sociálnych interakcií, začlenenie do skupiny

Obsah predmetu je rámcový, realizácia jednotlivých tém sa prispôsobuje aktuálnej vzorke žiakov, ich schopnostiam, potrebám a súčasnej situácii v triede. Predmet je z tohto hľadiska možno aplikovať tak u žiakov s poruchou aktivity a pozornosti, ktorí sa vzdelávajú v základnej škole pri liečebno-výchovno sanatóriu, v špeciálnej triede na základnej škole, u žiakov s poruchou aktivity a pozornosti s mentálnym postihnutím v špeciálnej základnej škole, ako aj u tých, ktorí sa vzdelávajú formou individuálnej integrácie v bežnej základnej škole.

Daný rámcový obsah je určený pre 1. a 2. stupeň základnej školy aj pre špeciálnu základnú školu. Je dôležité výber témy prispôbiť vekovým osobitostiam a špeciálnym výchovno-vzdelávacím potrebám žiakov. Rámcový obsah je otvorený. Jednotlivé tematické celky je možné doplniť v súlade s vyučovacími cieľmi o ďalšie podľa aktuálnych vzdelávacích potrieb žiakov, resp. uvedené tematické celky je možné rozšíriť.

Pre vyučovanie predmetu najmä na 2. stupni základnej školy sa odporúča doplniť obsah o ďalšie témy adekvátne schopnostiam a potrebám žiakov z hľadiska ich veku. Vhodné sú napríklad niektoré zadania, ktoré obsahuje publikácia Na stope slovám – príručka tvorivého písania pre učiteľov slovenského jazyka a literatúry, kolektív autorov, vydal Štátny

pedagogický ústav v spolupráci s British Council Slovakia, 2007, ISBN 978-80-89225-35-4. Publikáciu je možné využiť ako inšpiráciu aj pre vyučovanie žiakov nižšej vekovej kategórie.

Rámcový obsah:

I. Rozvoj jemnej grafomotoriky

- modelovanie tvarov písmen, alebo aj iných jednoduchých tvarov z plastelíny
- prstomaľba.

II. Písmeno, slabika slovo, písaný text

- hry na osvojenie si prebraných písmen – skladanie písmen do slabík, do slov
- vyhľadávanie písmen, slabík, slov v texte
- doplnenie vynechaného písmena, slabiky v slove, slova v texte
- ústne a písomné hľadanie slova, ktoré sa začína na posledné písmeno predchádzajúceho slova
- písmenkové pexeso
- prepisovanie tlačeneho textu do písanej formy
- odpisovanie písaného textu so zameraním aj na gramatickú správnosť textu formou hry.

III. Náročnejšia práca s textom

- písomné dopĺňovanie viet, textu
- ústne a písomné vytvorenie vety z daných slov
- ústne a písomné vytvorenie vety, ktorá sa začína posledným slovom predchádzajúcej vety.
- pomenovanie osôb, zvierat, vecí písomnou formou
- opis obsahu obrázku písomnou formou
- hľadanie podstatných mien v texte, písomné vytvorenie zdobnelín (pes - psík),
- hľadanie prídavných mien v texte a písomné vytvorenie protikladov (dobrý - zlý)
- ústna a písomná torba nových názvov napr. pre hudobné skupiny, rieku, pohorie, mesto atď.
- prečítanie slohy básne a poskladanie jednotlivých rozstrihaných veršov slohy
- písomné dopĺňovanie dopĺňovačiek, roháčikov, hrebeňoviek atď.

IV. Samostatná tvorivá práca s textom

- samostatné napísanie krátkeho príbehu na určenú tému, z vlastnej skúsenosti, na základe predloženého obrázku, alebo sledu obrázkov
- prečítanie nadpisu, alebo krátkej časti príbehu, rozprávky a samostatné písomné dokončenie
- napísanie krátkeho textu, príbehu na tému – čo by sa stalo, keby.....(napr. keby boli ľudia malí ako mravček)
- písanie článkov do školského časopisu.

V. Časopis, kniha, knižnica, počítač, internet

Oboznámenie s časopisom, knihou, knižnicou. Časti časopisu, knihy, autor, ilustrácie, úloha knižnice, postup pri požičiavaní si kníh v knižnici a pod. Počítač, internet - čítanie vhodných textov na internete.

VI. Pamäťový nácvik a reprodukcia textu

- reprodukcia krátkeho textu spamäti
- prečítanie a voľná reprodukcia textu, dôraz sa kladie na správny obsah, nie na presnú reprodukciu.

VII. Dramatizácia textu

- prečítanie krátkeho textu – príbeh, rozprávka, voľná reprodukcia a dramatizácia textu.

Proces

Pri vyučovaní predmetu nie je nutné dodržiavať časovú následnosť tematických celkov a tém tak, ako sú uvedené v učebnom obsahu. Rovnako nie je nutné prebrať celý obsah predmetu počas jedného školského roka. K jednotlivým tematickým celkom a témam je možné sa vracieť v priebehu školského roka podľa aktuálnej potreby. Pri opakovanom preberaní tematických celkov v jednotlivých ročníkoch sa obsah upravuje a rozvíja primerane vekovým osobitostiam, schopnostiam a špeciálnym výchovno-vzdelávacím potrebám žiakov. Všetky témy sú v súlade s hore uvedenými cieľmi a majú charakter výchovy, prevýchovy a korekcie problémov v správaní žiakov, ktoré sú dôsledkom ich zdravotného znevýhodnenia. Väčšina z uvedených činností a hier je zameraná nielen na skvalitnenie zručností čítania a písania, ale aj na tréning koncentrácie pozornosti a ovládanie impulzívneho správania v nožnej miere.

Odporúča sa, aby voliteľný predmet čítanie a písanie hrou vyučoval učiteľ – liečebný pedagóg, alebo špeciálny pedagóg, podľa potreby v spolupráci so školským psychológom alebo školským špeciálnym pedagógom, resp. liečebným pedagógom. Školský psychológ alebo školský špeciálny pedagóg, resp. liečebný pedagóg odborne konzultuje s učiteľom, prípadne sa podľa aktuálnej situácie môže aj zúčastňovať na hodine vyučovania predmetu, čo závisí od aktuálne preberanej témy a situácie v triede, resp. problémov správania žiakov.

Pri vyučovaní predmetu sa pracuje s celou triedou alebo so skupinkami vybraných žiakov. V prípade vzdelávania žiakov s poruchou aktivity a pozornosti formou individuálnej integrácie v bežnej triede základnej školy je možné vytvoriť skupinku žiakov v rámci ročníkov 1. alebo 2. stupňa základnej školy a zaradiť im predmet do individuálneho vzdelávacieho programu. Tiež je možné zaradiť individuálne integrovanému žiakovi predmet do jeho individuálneho vzdelávacieho programu a pracovať s ním individuálne.

Na prvej hodine je potrebné určiť pravidlá, ktoré sú platné počas celého vyučovania predmetu. Na efektívnu aplikáciu predmetu je potrebné vytvoriť atmosféru otvorenosti a dôvery.

Vo vyučovaní predmetu čítanie a písanie hrou sa používajú najmä nasledovné postupy a činnosti:

- rozhovor
- kreatívne činnosti
- postupy zamerané na rozvoj čitateľských zručností

- činnosti a hry zamerané na koncentráciu pozornosti
- činnosti a hry zamerané na kooperáciu, dodržiavanie pravidiel
- práca s textom
- dramtizácia textu
- grafomotorické cvičenia
- relaxačné cvičenia
- skupinová práca, práca vo dvojiciach, individuálna práca so žiakom
- diagnostické a hodnotiace postupy
- spätná väzba

Všetky činnosti sa realizujú hrovou formou tak aby bol zdôraznený relaxačný prvok.

V úvode hodiny sa odporúča zaradiť krátke cvičenia, resp. hry zamerané na navodenie uvoľnenej a príjemnej pracovnej atmosféry, prípadne krátka grafomotorická rozcvička a ďalej nasleduje hlavná činnosť podľa rámcového učebného obsahu, resp. podľa ďalších doplnených tém. Vyučovacia hodina tiež končí relaxačnými cvičeniami a zhodnotením priebehu hodiny.

Vyučovanie predmetu čítanie a písanie hrou v jednotlivých ročníkoch základnej školy alebo špeciálnej základnej školy si zaradí škola do svojho školského vzdelávacieho programu. Vyučovanie predmetu sa odporúča najmä u žiakov s poruchou aktivity a pozornosti, prípadne žiakov s poruchou aktivity a pozornosti s mentálnym postihnutím, ktorí sa vzdelávajú v špeciálnych triedach základných škôl, alebo u tých, ktorí sa vzdelávajú formou individuálnej integrácie v bežnej triede základnej školy, a teda kde nie je priestor na aplikáciu reedukačných a korekčných techník v rámci mimoškolskej činnosti internátnych zariadení (liečebno-výchovné sanatóriá). U žiakov s poruchou aktivity a pozornosti s mentálnym postihnutím sa predpokladá úprava rámcového obsahu primerane schopnostiam a špeciálnym výchovno-vzdelávacím potrebám týchto žiakov.

Voliteľný predmet čítanie a písanie hrou sa nehodnotí známku.